

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

The program to develop teachers' capacity in the management of creativity-
based in schools under the Khonkaen primary
education service area office 1

เหมือนฟ้า คำแห่งพล

Mueanfha Khamhangphon

สุรินทร์ ภูสิงห์

Surin Phusing

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Sripatum University Khonkaen Campus

Email: Mueanfha@hotmail.com

Received: 22 March 2024; Revised: 29 August 2024; Accepted: 30 August 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรม 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความประโยชน์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 297 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี PNI_{Modified}

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการค้นคว้าและคิด ด้านการนำเสนอ และด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ตามลำดับ

2) โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มี 5 องค์ประกอบด้วย ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย Module 1 การกระตุ้นความสนใจ Module 2 การตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ Module 3 การค้นคว้าและคิด Module 4 การนำเสนอ และ Module 5 การประเมินผล 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนาครู, สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

Abstract

This research article is aimed at: 1) Study component, current condition, desired condition, and necessity of the programme to develop teachers' capacity in the management of creativity-based schools under the KhonKaen primary education service area office 1 2) Build and examine the suitability of the programme 3) Evaluate the suitability and feasibility of the programme. This research is divided into three stages: 1) Study the current condition, desired condition, and necessity of the programme. The sample group is 297 teachers under Khonkaen Primary Education Service Area Office 1 of the school year 2023, The instrument used to collect data was the Likert-type questionnaire with the Index of Item Objective Congruence: IOC of each question between 0.80- 1.00, and the reliability for the whole questions at 0.93. Statistics for data analyses embraced frequencies, percentages, standard deviations. Content analysis and analyze the priority of essential needs with the $PNI_{Modified}$ index value

1) The current condition of the management of creativity-based schools under KhonKaen primary education service area office 1 is at a high level, the desired condition is at a very high level, and the necessity found is that the necessity ranking from maximum to minimum is: research and thinking, presentation, problem setting, and group division according to interests.

2) The programme to develop teachers' capacity in the management of creativity-based schools under KhonKaen primary education service area office 1 found that feasibility and usefulness are at a very high level.

3) The programme to develop teachers' capacity in the management of creativity-based schools under KhonKaen primary education service area office 1 found that feasibility and usefulness are at a very high level.

Keywords: Developing Program, Teacher Compoetency, Learning Management of creativity-based

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ทุกคนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากการสื่อสาร ด้วยการใช้ ICT ที่มีความรวดเร็วกว้างขวาง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่ทันสมัย เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ สร้างองค์ความรู้และฝึกทักษะด้วยปฏิบัติได้ด้วยตนเองซึ่งจากอดีตการสอนในรูปแบบเดิมเป็นการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered) เน้นการท่องจำซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้แต่ขาดทักษะในด้านต่าง ๆ การสอนในรูปแบบดังกล่าวไม่สามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อผู้เรียนโดยเฉพาะในการเอาไปใช้ในชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางนี้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2559) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางนั้น ยึดครองอำนาจในการเรียนของผู้เรียนมานานการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวยังคงมีอยู่ในประเทศไทย ครูใช้หลักการสอนแบบบรรยายซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน นอกจากจะไม่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แล้วยังเป็นการทำลายมันอีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาและสรุปปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาโดยเร่งด่วน คือ คุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การคิดวิเคราะห์ และความคิดที่สร้างสรรค์โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2546) ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันว่า ระบบการศึกษาส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยังเน้นระบบการเรียนการสอนที่มีครู ซึ่งเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งแก่ครู คำตอบที่ถูกต้องหรือปัญหาต่าง ๆ จะต้องมาจากครูหรือจากตำราเรียนของครูโดยไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดอะไรที่แตกต่างไปจากคำตอบเหล่านี้ ครูอาจารย์รวมทั้งตัวผู้เรียนเองจะต้องมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในบทบาท หน้าที่ ซึ่งคงจะต้องปรับเปลี่ยนไปให้ก้าวทันกับสภาพการณ์ทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลในภาพรวมต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในอนาคตเมื่อมีภาพของอนาคตชัดเจนขึ้นพร้อมรับสภาพแวดล้อมใหม่และลักษณะการงานใหม่

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ในฐานะเป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงกำหนดสมรรถนะ ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) สมรรถนะหลัก คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริการที่ดี การพัฒนาตนเองและการทำงานเป็นทีม และ 2) สมรรถนะประจำสายงาน คือ การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการชั้นเรียนใช้เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีและเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งครูที่ขอมิและเลื่อนวิทยฐานะจะต้องผ่านการประเมินด้านคุณภาพการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากสมรรถนะการปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดให้สมรรถนะมี 2 ประเภทคือสมรรถนะหลัก (Core Competencies) เป็นสมรรถนะที่ จำเป็นในทุก ๆ ส่วนขององค์กรและบุคลากรทุกระดับสามารถแสดงคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล และสามารถแยกระดับของผู้ที่มีผลงานการปฏิบัติงานดีปานกลางและสูงออกจากกัน และสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Job-related Competencies) เป็นความรู้เฉพาะทางและทักษะในการ

ปฏิบัติงานในหน้าที่หนึ่ง ๆ สามารถพัฒนาได้จากการฝึกอบรมและจากประสบการณ์การทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548)

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ต้องมีโปรแกรมการพัฒนาที่มีคุณภาพซึ่งสามารถบอกรายละเอียดของขั้นตอนวิธีการไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นจะเห็นได้ว่าโปรแกรมการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการที่จะบอกให้ผู้ปฏิบัติได้รับรู้ถึงขั้นตอนวิธีการในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

ครู เป็นบุคลากรหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายในฐานะที่เป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้านตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548) แนวทางการปฏิบัติของการพัฒนาศักยภาพครูถือเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะพัฒนาให้เป็นครูมืออาชีพโดยศึกษาวิเคราะห์ระบบต่าง ๆ ของสถานศึกษาถ้ามีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไร รวมทั้งระบบการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการวิเคราะห์ครูผู้สอนในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับพิจารณาสนับสนุนให้มีการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างต่อเนื่องตลอดจนการคิดเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ในทางการแพทย์ธุรกิจ การศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปมากเป็นที่ยกย่องยอมรับในความสามารถที่เหนือกว่าประเทศอื่นดังเป็นที่ประจักษ์ในปัจจุบัน (อารี พันธุ์ณี, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารและการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 และ 3 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การที่จะทำหน้าที่สมบูรณ์นั้น บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จึงมีความสนใจศึกษาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ต่างจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมเกิดทักษะในการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการแสวงหาความรู้ ความคิด การปฏิบัติจริงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของ
โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จาก 152 โรงเรียน จำนวน 1,342 คน (สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปี
การศึกษา 2566 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน
(Krejcie and Morgan) แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด,
2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า 5 ระดับ ค่า IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การกระตุ้นความสนใจ 2) การตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ 3) การ
ค้นคว้าและคิด 4) การนำเสนอ และ 5) การประเมินผล

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท
(Likert Type) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบ
แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) การแปล
ความหมายของคะแนนผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวคิดของ
(บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.01 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยการคำนวณ PNI modified (สุวิมล ร่องวางวิชัย, 2558)

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ด้าน คอมพิวเตอร์ 2 ท่าน ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน 3 คน หรือด้านภาษา 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ร่างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) แบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ และฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขร่างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. แปลความหมายของความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในแต่ละด้าน โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมาก

1.51- 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51- 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับน้อย

1 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ ศึกษานิเทศก์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ร่างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลความหมายของค่าค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	D	I	PNI	ลำดับ
1. ด้านการกระตุ้นความสนใจ	3.54	0.71	มาก	4.52	0.67	มากที่สุด	3.54	4.52	0.276	5
2. ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ	3.52	0.79	มาก	4.64	0.58	มากที่สุด	3.52	4.64	0.318	3
3. ด้านการค้นคว้าและคิด	3.36	0.81	ปานกลาง	4.75	0.51	มากที่สุด	3.36	4.75	0.413	1
4. ด้านการนำเสนอ	3.47	0.74	ปานกลาง	4.67	0.53	มากที่สุด	3.47	4.67	0.345	2
5. ด้านการประเมินผล	3.54	0.78	มาก	4.57	0.61	มากที่สุด	3.54	4.57	0.290	4
โดยรวม	3.53	0.76	มาก	4.63	0.58	มากที่สุด	3.48	4.63	0.328	-

จากตารางที่ 1 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นความสนใจ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ด้านการนำเสนออยู่ในระดับปานกลาง และด้านการค้นคว้าและคิดอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการค้นคว้าและคิด ด้านการนำเสนอ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการกระตุ้นความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการค้นคว้าและคิด ด้านการนำเสนอ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านการประเมินผล และลำดับที่ 5 ด้านการกระตุ้นความสนใจ ตามลำดับ

2. การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.1 ผลการสร้างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ ด้านที่ 2 การตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านที่ 3 การค้นคว้าและคิด ด้านที่ 4 การนำเสนอ และด้านที่ 5 การประเมินผล 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน พบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ จำนวน 17 คน พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการกระตุ้นความสนใจ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการนำเสนอ และด้านการค้นคว้าและคิด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนที่ดี จะนำความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ ผู้สอนวางแผนการจัดการเรียนรู้จนสิ้นสุดการ ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและเกิดทักษะหรือ สมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ จุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้การ กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ใน หลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาของสังคมไทยอาจจะมีทั้ง ความเหมือนกันและต่างกัน แต่ไม่ว่าจุดมุ่งหมายของ

การศึกษาในแต่ละระดับจะกำหนดไว้อย่างไรสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาบรรลุผลก็คือ การจัดการเรียนรู้ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีมี ประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้การศึกษามีคุณภาพ ดังที่ สำนักพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา (2559) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ซึ่งเป็น รูปแบบการสอนใหม่ที่เปิดกว้างให้ครูมีกรอบหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลาที่ ชัดเจนง่ายต่อการนำมาใช้แต่มีอิสระในการสร้างสรรค์การสอนตามแนวทางการสอนสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จะเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่หลากหลายซึ่งครูลด บทบาทการบอกความรู้หรือสั่งให้ทำน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรลพร ถนัธรอบ และ ธรินธร นามวรรณ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งมีผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครู โดยรวมทุกด้านและแต่ละด้านอยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ของครู เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสร้างและพัฒนา หลักสูตร 2) ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุรินทร์ที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูฯ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของโปรแกรม รูปแบบ และวิธีการพัฒนา เทคนิคและเครื่องมือ และการวัด และประเมินผล โดยมีเนื้อหาสาระการพัฒนา จำนวน 6 Module ได้แก่ Module 1 การสร้างและพัฒนา หลักสูตร Module 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ Module 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน Module 4 การ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module 5 การใช้ และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ Module 6 การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ และส่วนที่ 2 ผลการประเมิน

2. สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้าน การค้นคว้าและคิด ด้านการนำเสนอ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านการประเมินผล และ ด้านการกระตุ้นความสนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์เป็นฐาน ความต้องการให้มีการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นรูปแบบการสอนที่ได้ทำการวิจัยต่อยอดมาจากการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL (Problem-based Learning) โดยให้ค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้สอนจัดหามาให้ผู้เรียนจะได้ฝึก การวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ฝึกความร่วมมือ ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้ผลดีในหลาย ประเทศ เป็นการสอนแบบให้ผู้เรียนตื่นตัวในการค้นคว้าแทนที่จะรอรับการบรรยายแบบเดิม ช่วยสร้างแรง บันดาลใจ กระตุ้น ความอยากรู้ เปิดโอกาสให้ค้นหา รวบรวมข้อมูล แยกแยะและนำมาสร้างเป็นความรู้ ให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสหาทางแก้ปัญหาด้วย ตนเอง แล้วนำเสนอผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังที่ วิโรจน์ สารัตนะ (2557) ได้อธิบายถึงทิศทางในการพัฒนาครูไว้ว่า การพัฒนาครูในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากทิศ ทางการพัฒนาคนภาครัฐตามยุทธศาสตร์การปรับอัตรา กำลังคนภาครัฐและอีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจาก มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาครู ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจในความต้องการของทั้งตัวบุคคล และของกลุ่มบุคคลด้วย เนื่องจากครู จะมีระดับความพร้อมหรือระดับความมีวุฒิภาวะและประสบการณ์ที่

แตกต่างกันและเนื่องจากครูเป็น “ผู้เรียนรู้ที่เป็นผู้ใหญ่” (Adult Learners) จึงจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุฒิ สนใจ (2562) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี วิธีการที่เหมาะสม คือ 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างดี 2) การติดตามผลการพัฒนาด้วยวิธีการเป็น พี่เลี้ยงและการสอนงาน และ 3) การปฏิบัติงานจริงของครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดังที่ อุบล หนูฤกษ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรคเป็นฐานโรงเรียนในเครือข่าย เกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรคเป็นฐาน พบว่ารูปแบบประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การพัฒนาครูการฝึกอบรม การนิเทศ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสร้างสรรคเป็นฐาน

3. ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการค้นคว้าและคิด ลำดับที่ 2 ด้านการนำเสนอ ลำดับที่ 3 ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ลำดับที่ 4 ด้านการประเมินผลนำเสนอ และลำดับที่ 5 ด้านการกระตุ้นความสนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีความสำคัญต่อการพัฒนาครูให้มีทักษะ ความสามารถ และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นตอนนั้น ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการลงมือปฏิบัติ เพื่อศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ นำความรู้ต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เชื่อมโยงความรู้เก่าและใหม่เข้าเพื่อสร้างเป็นความรู้ที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งผู้สอนมีการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรคสิ่งแปลกใหม่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในความสามารถของ ตนเอง โดยจะคอยให้คำแนะนำและกำลังใจขณะดำเนินกิจกรรม รวมถึงการแสดงออกทางด้านการนำเสนอ ที่สามารถ สร้างสรรคได้อย่างหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการสนับสนุนจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา หากมีข้อสงสัยหรือคำถามก็สามารถสอบถามผ่านทางกระดานสนทนาได้ หรือ หากผู้เรียนขาดเรียนหรือเรียนไม่ทันก็สามารถเรียนรู้ผ่านบทเรียนที่ผู้สอนกำหนดให้ได้ตามความต้องการ ดังที่ วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ (2558) ได้นำเสนอความหมายหรือหลักการที่เกี่ยวข้องไว้ว่า การค้นคว้าและคิดผู้สอนนั้นมีหน้าที่ให้คำปรึกษาตามกลุ่ม ให้คำปรึกษาเวลาที่ผู้เรียนมีปัญหาคอยบอกต่อเนื้อหาคำตอบและตัดสินความถูกต้องของคำตอบเป็นผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตอบคำถามด้วยคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดโดยหลีกเลี่ยงการตัดสินและการอธิบาย การผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเองเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในการพัฒนาผู้เรียน เพราะเป็นการเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์ทรศน์ ศรีโยวัย,บุญชม ศรีสะอาด (2564) เรื่องที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นของการจัดการเรียนรู้และเพื่อนำสู่การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 333 คน จำแนกตามขนาดโรงเรียนใน สังกัด สำนักงาน

เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินโปรแกรมวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีความต้องการจำเป็น

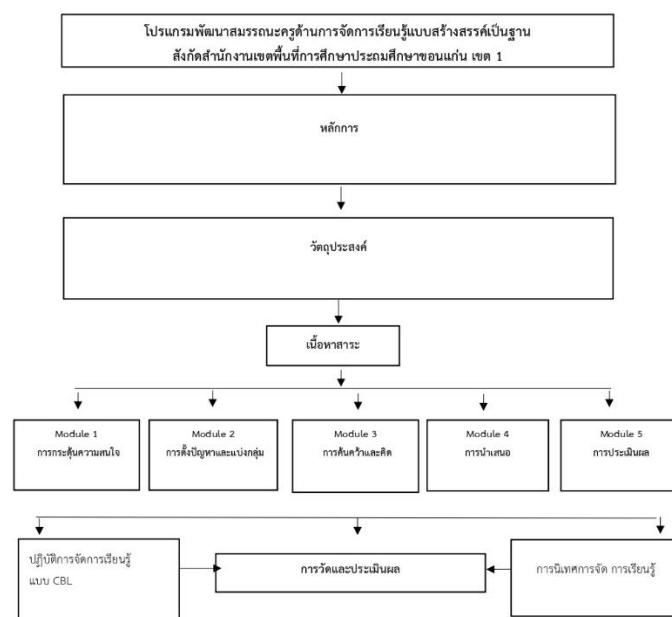
4. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ การฝึกอบรมและสัมมนา การศึกษาดูงาน การนิเทศ การพัฒนาตนเอง และการแลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์ ส่วนที่ 5 การประเมินผล ผลประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้นำร่างโปรแกรมที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสม จึงได้ข้อมูลทั้งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการอย่างเป็น ดังที่ อุ่นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู หมายถึง การวางแผนความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับครูในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ การจัดการศึกษาในโรงเรียนเรื่อง การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) หรือการใช้ผู้เรียน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (People's Participation) และสรุปว่าการที่ โปรแกรมให้ความสำคัญกับเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือองค์การทางการศึกษาใน โรงเรียนนี้ คือ คุณลักษณะเด่นที่ทำให้คำว่าโปรแกรมมีความหมายกว้างกว่าคำว่าหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไวกุลธุ์เหมือนทอง (2564) เรื่อง โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพบว่าปัญหาการจัดการเรียนรู้เกิดจากครูที่ขาดความรู้ความชัดเจนในเนื้อหาการวางแผนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 2. โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ 2) เรียนรู้ 3) ออกแบบ 4) สอน 5) สังเกต 6) สะท้อนคิด 3. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้พบว่าครู 24 คน มีคะแนนพัฒนาการโดยรวมสูงขึ้นและผ่านเกณฑ์การประเมิน 4. ผลการประเมินโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ประสิทธิภาพของโปรแกรมนั้นครูมีคะแนนพัฒนาการหลังเข้าร่วมการพัฒนาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมการพัฒนาและผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) คุณภาพของโปรแกรมมีความพึงพอใจโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมผ่านการวิพากษ์โดยการสนทนากลุ่ม และประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ซึ่งเป็นผู้ที่จะได้นำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมต่อไป ดังที่ ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้าง การวัดและประเมินผล โปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ล้ายวน ไวกา (2562) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 พบว่า โปรแกรมพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ 1. หลักการและ

เหตุผลของโปรแกรม 2. จุดมุ่งหมายของของโปรแกรม 3. เนื้อหาของโปรแกรม 4. กระบวนการและ วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 กระบวนการเริ่มจากการประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา และ ประเมินหลังการพัฒนา 4.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) การสอนงานและระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การนิเทศติดตาม และการสัมมนาและศึกษาดูงาน 5) การวัดและประเมินผล พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ การฝึกอบรมและสัมมนา การศึกษาดูงาน การนิเทศ การพัฒนาตนเอง และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือประสบการณ์ ส่วนที่ 5 การประเมินผล

สรุป

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการค้นคว้าและคิด ด้านการนำเสนอ ด้านการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านการประเมินผล และ ด้านการกระตุ้นความสนใจ ตามลำดับ

ผลการสร้างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ ด้านที่ 2 การตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ด้านที่ 3 การค้นคว้าและคิด ด้านที่ 4 การนำเสนอ และด้านที่ 5 การประเมินผล 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม พบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของโปรแกรม พบว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการกระตุ้นความสนใจ มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ครูควรมีการจัดทำสื่อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยใช้สื่อที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ เช่น สื่อมัลติมีเดีย รูปภาพ เสียง หรือข้อความต่าง ๆ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการค้นคว้าและคิดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น สถานศึกษา ควรจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์เพราะเป็นพื้นฐานของทักษะการคิดขั้นสูงอื่นๆ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นมากในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 ควรศึกษาการประเมินติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.3 ควรพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน พัฒนาสมรรถนะครูตามความต้องการจำเป็นเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสาระการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือที่โรงเรียนหรือหน่วยงานกำหนด

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2546). ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ยูไนเต็ต โปรดักชั่น.
- ทิตนา แหมมณี. (2559). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่10, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ทรศน์ ศรีไวย, บุญชม ศรีสะอาด. (2564) เรื่องที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). เรื่องที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ลำยวน ไวก้า. (2562). เรื่องที่ศึกษาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2558). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ์.

- วิโรจน์ สารัตนะ. (2551). การประยุกต์ใช้ Log Frame เพื่อออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา สู่กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและพัฒนา. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1), 3-18.
- ไวคุณฐ์ เหมือนทอง (2564). เรื่องที่ศึกษาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลสวี (บ้านนาโพธิ์) อำเภอสวี จังหวัดชุมพร: โรงเรียนอนุบาลสวี.
- ศราวดี สนใจ. (2562) เรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สร้อยพร ถนัทรอบ และ ธริธร นามวรรณ. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. 8(1), 25-38.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน : คู่มือสมรรถนะหลัก. นนทบุรี: บริษัทประชุมช่าง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2566. ขอนแก่น: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2559). เอกสารประกอบการอบรมการพัฒนาด้านการเรียน การสอน ทักษะการคิด วิเคราะห์และทักษะในศตวรรษที่ 21 “การสอนแบบสร้างสรรค์ เป็นฐาน (Creativity Based Learning : CBL)”. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุบล หนูฤกษ์. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสร้างสรรค์เป็นฐานโรงเรียนในเครือข่าย เกาะพะงัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วารสารสมาคมนักวิจัย. 26(1), 328-341.
- อารี พันธมณี. (2546). คิดอย่างสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ไยไหม.
- อุ้นตา นพคุณ. (2546). โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.